

Anglicko-české mezijazykové interference v překladech odborných textů

Diana Svobodová

TYPOLOGICKÉ SROVNÁNÍ

ČEŠTINA

- **jazyk syntetický** – syntaktické vztahy: tvary slov
- **jazyk flexivní** – ohýbání slov, koncovky

ANGLIČTINA

- **jazyk analytický** – pomocná slova, slovosled
- **jazyk izolační** – ohýbání bez koncovek (zbytky flexe)

SLOVNĚDRUHOVÉ TRANSPOZICE (konverze)

- *BREAK: zlom (zlomenina, trhlina ...), přestávka (pauza ...), změna, svítání ... x rozbít, zlomit, přetřhnout, přerušit, porušit ...*
- *RAIN: déšť x dešťový x pršet*
- *WATER: voda (vodstvo ...) x vodní x zavlažovat, kropit ...*
- *MOTHER: matka x mateřský x starat se (o koho), rozmazlovat (koho)*
- *PLAY OFF: americká/é play off x play off utkání x utkání se hraje play off*
- *BUSINESS: nový business x business třída*

SPECIFIKA ANGLICKÉHO A ČESKÉHO SLOVOSLEDU

- **A: pevný slovosled – SVOMPT**
(subject – verb – object – adverbial of manner – adv. of place – adv. of time)
- **Č: volný (!) slovosled**
+ aktuální členění větné – nejdůležitější / nové na konci / začátku věty

A girl came into the office.

- PŘEKLAD: *Do kanceláře vešla dívka. – *Dívka vešla do kanceláře.*

Peter beat Paul. (Paul was beaten by Peter).

- PŘEKLAD: *Petr porazil Pavla. NEBO Pavla porazil Petr.*

Bartoli beat Williams. (Williams was beaten by Bartoli).

- PŘEKLAD: *Bartoli porazila Williams. NEBO Williams porazila Bartoli. ???*

SROVNÁNÍ SLOVOSLEDU

PŘÍSLOVEČNÁ URČENÍ

způsob – místo – čas (manner – place – time)

- *He found it quickly on the web yesterday.*
(*Yesterday he found it quickly on the web.*)

možnost variability:

- *Originally he studied medicine. – He originally studied medicine. – He studied medicine originally.*
- PŘEKLAD: *Původně studoval medicínu.*
- *Immediately the nurse called the doctor. – The nurse immediately called the doctor. – The nurse called the doctor immediately.*
- PŘEKLAD: ... *ihned/okamžitě* zavolala lékaře. X ... zavolala lékaře *okamžitě*.

PŘEKLADY

- délka textů – psaná forma x mluvená forma
- délka souvětí
- ne doslovný překlad, ale funkční ekvivalent
- postupy:
  - transformace
  - substituce
  - stylizace

TRANSFORMACE

- v odborných textech tzv. nutné transformace
- systémové rozdíly mezi jazykem originálu (L1) a jazykem překladu (L2)
- různá stylistická platnost formálně shodných výrazů v L1 a L2

He is hard working / working hard.

- PŘEKLAD: *Je těžce pracující. x Hodně / moc / těžce pracuje.*

SUBSTITUCE

Sémantická odlišnost pojmenování

- např. *ground floor* (GB) x *first floor* (USA) – přízemí
- *morning* – *afternoon* x ráno – dopoledne – odpoledne

Ustálená slovní spojení – hledání ekvivalentů

- *to carry coals to Newcastle* – nosit dříví do lesa
- *money to burn* – (mít) peněz nazbyt / jako šlupek ...

Kalky

- *have a nice* – mějte ...
- *not my cup of tea* – to není můj šálek ...

STYLIZACE

- ustálenost odborných názvů
- stylistické a slovotvorné možnosti češtiny (*lightly – lehce, lehounce, zlehka*)
- mnohovýznamovost slov, mylné asociace
  - *We did not found the institution ...*
  - PŘEKLAD: **Nenalezli/nenašli ...* x *Nezaložili jsme instituci ...*

PROBLÉM INTELEKTUALIZACE PŘEKLADU

- zlogičťování textu
- vykládání nedořečeného

INTERFERENCE

a) přímé

- přítomnost neústrojných vazeb tvořených podle originálu

b) nepřímé

- nepřítomnost českých vyjadřovacích prostředků, kterými L_1 nedisponuje

UZLOVÉ BODY 1

- **nominální přívlastky**
  - *the photo contest winner smile*
  - *the New Jersey State Senate*
- **slovesa v neurčitém tvaru**
  - *Leaving the room, he switched off the light.*
  - PŘEKLAD: přechodník – *Odcházeje ...*
    - předložková vazba – *Při odchodu ...*
    - VV časová – *Když odcházel ...*
  - *The exam being too difficult, she didn't pass it.*
  - PŘEKLAD: VV příčinná – *Protože byla ...*
  - *The discussion completed, the chairman closed the meeting.*
  - PŘEKLAD: VV časová – *Když ...*
    - VV příčinná – *Protože ...*

UZLOVÉ BODY 2

- **větné ekvivalenty (neslovesné)**

- *Although always helpful, he was not much liked.*

- PŘEKLAD: VV přípustková – *I když / Přestože / Třebaže byl ...*

- *Whether right or wrong, he always comes off worst in arguments.*

- PŘEKLAD: VV přípustková – *Ať má pravdu nebo ne, ...*

- **trpný rod sloves**

- *This problem is being dealt with today.*

- PŘEKLAD: opisem (... *na programu ...*)

- zvratným trpným rodem (... *se jedná ...*)

DĚKUJI ZA POZORNOST

diana.svobodova@osu.cz